

SPIS TREŚCI

Przedmowa do obecnego wydania	V
Przedmowa do wydania z roku 1970	IX
Przedmowa do wydania z roku 1966	XI
Przedmowa do wydania z roku 1962	XIII

Część pierwsza

PSYCHOLOGIA JAKO NAUKA

1. Rys historyczny	3
2. Miejsce psychologii w systemie nauk i jej znaczenie	22
Specjalizacja nauk	22
Psychologia w systemie nauk	23
Psychologia i nauki przyrodnicze	24
Psychologia i nauki społeczne	25
Jedność nauki	26
Nauka a praktyka	27
Czego oczekuje się od psychologii?	28
Znaczenie psychologii	29

Część druga

PRZEDMIOT, METODY

I DYSCYPLINY PSYCHOLOGII

1. Przedmiot psychologii	33
Jeden dzień życia	33
Treść życia psychicznego	34
Kontrowersje w kwestii przedmiotu psychologii	35
Psychologia strukturalna	36
Psychoanaliza	37
Psychologia behawioralna	39
Główne przyczyny kontrowersji w psychologii współczesnej	43
Psychologia materialistyczno-marksistowska	44
Sposoby określania przedmiotu psychologii	46
2. Metody badań psychologicznych	52
Metoda naukowa	52
Metoda i założenia	52
Znaczenie znajomości powiązań metody i założeń	53

O metodach psychologicznych	54
Jedna metoda	55
Ograniczona wartość introspekcji	56
Metoda obiektywna	62
Podstawowy schemat metodologiczny	63
Obiektywne badanie psychologiczne	65
Obserwacja i eksperyment	72
Eksperyment laboratoryjny i naturalny	74
Badanie heurystyczne i badanie diagnostyczne	76
Poznanekowe materiały psychologiczne	78
Opracowanie wyników i pomiar psychologiczny	79
3. Dyscypliny psychologiczne	84
Psychologia teoretyczna	86
Zagadnienie psychologii społecznej	88
Psychologia stosowana	88

Część trzecia

PSYCHIKA DZIAŁALNOŚCIĄ
UKŁADU NERWOWEGO

1. Jedność organizmu i środowiska	97
Powstanie życia z materii podstawą jedności organizmu i środowiska	97
Przepływ materii przez organizm warunkiem jego życia	98
Życie regulacją stosunku organizmu do otoczenia	99
Informacja o otoczeniu podstawą regulacji stosunku do niego	100
Różnicowanie funkcjonalno-strukturalne w procesie przystosowywania	101
Pobudliwość jako nowa podstawa informacji	102
Tkanka nerwowa organem najwyższej postaci informacji	102
Samoregulacja i sprzężenie zwrotne	103
Równowaga i homeostazja	105
Przyczyny zaburzeń równowagi	107
Mechanizmy homeostazyjne	108
2. Anatomiczne podłoże regulacji psychicznej	110
Układ nerwowy podstawą najwyższej postaci równoważenia stosunku organizmu do środowiska	110
Schemat wiązania organizmu ze środowiskiem	111
Neuron elementem morfologicznym układu nerwowego	112
Impuls nerwowy	113
Synaptyczne połączenia neuronów	117
Drogi nerwowe	120
Ośrodkowy układ nerwowy	121
3. Psychika odruchową działalnością układu nerwowego	131
Odruch i łuk odruchowy	131
Wielopiętrowość odruchów	134
Czynność odruchowa i wydzielanie dokrewne	136
Odruchy bezwarunkowe i warunkowe	137
Mechanizm powstawania odruchów warunkowych	139
Znaczenie odruchów warunkowych	144

Czasowy charakter odruchów warunkowych	145
Wpływ odruchów warunkowych na bezwarunkowe	146
Systematyka odruchów bezwarunkowych	146
Geneza odruchów bezwarunkowych	148
Odruchy wielostopniowe	149
Nawarstwianie się łuków odruchowych	150
Początkowa generalizacja odruchów warunkowych	150
Zasada nerwizmu	151
Psychika działalnością układu nerwowego	153
Obiektywno-subiektywny charakter psychiki	155
Odruchowy charakter psychiki	158
4. Zależność psychiki od warunków życia	160
Ciągła zmienność środowiska podstawą rozwoju istot żywych	160
Od pobudliwości do układu nerwowego	161
Siatkowy układ nerwowy	162
Zwojowy układ nerwowy	164
Wędrówka zwojów ku przodowi	165
Cewkowy układ nerwowy	166
Bogactwo psychiki a proporcje mózgo-rdzeniowe	169
Zróżnicowanie wśród <i>Naczelných (Primates)</i>	170
Wielka rola oczu i rąk w rozwoju <i>Naczelných</i>	172
Od <i>Pithecanthropusa</i> do człowieka współczesnego	175
Rola pracy w rozwoju psychicznym człowieka	177
Rola mowy w rozwoju psychicznym człowieka	178
Znaczenie znajomości prehistorii człowieka	179

Część czwarta

AKTYWNOŚĆ OSOBNIKA
I JEJ ŹRÓDŁA

1. Aktywność osobnika	183
Aktywność osobnika wyższą formą życia	183
Dwa rodzaje aktywności	184
Struktura aktywności	185
Struktura aktywności i jej mechanizmy na różnych szczeblach rozwoju	186
Poznanie i działanie	187
Psychiczny charakter ruchów	190
Diagram aktywności lub aktogram	191
2. Źródła aktywności	195
Zagadnienie źródeł aktywności w psychologii współczesnej	195
Autogenne teorie źródeł aktywności	197
Heterogenne teorie źródeł aktywności	202
Fundamentalne pojęcie potrzeby	209
Potrzeba i popęd	214
Rodzaje potrzeb	217
Wzajemne stosunki potrzeb	226
Siła potrzeb i jej mierzenie	229

O metodach psychologicznych	54
Jedna metoda	55
Ograniczona wartość introspekcji	56
Metoda obiektywna	62
Podstawowy schemat metodologiczny	63
Obiektywne badanie psychologiczne	65
Obserwacja i eksperyment	72
Eksperyment laboratoryjny i naturalny	74
Badanie heurystyczne i badanie diagnostyczne	76
Pozanaukowe materiały psychologiczne	78
Opracowanie wyników i pomiar psychologiczny	79
3. Dyscypliny psychologiczne	84
Psychologia teoretyczna	86
Zagadnienie psychologii społecznej	88
Psychologia stosowana	88

Część trzecia

PSYCHIKA DZIAŁALNOŚCIĄ
UKŁADU NERWOWEGO

1. Jedność organizmu i środowiska	97
Powstanie życia z materii podstawą jedności organizmu i środowiska	97
Przeptyw materii przez organizm warunkiem jego życia	98
Życie regulacją stosunku organizmu do otoczenia	99
Informacja o otoczeniu podstawą regulacji stosunku do niego	100
Różnicowanie funkcjonalno-strukturalne w procesie przystosowywania	101
Pobudliwość jako nowa podstawa informacji	102
Tkanka nerwowa organem najwyższej postaci informacji	102
Samoregulacja i sprzężenie zwrotne	103
Równowaga i homeostazja	105
Przyczyny zaburzeń równowagi	107
Mechanizmy homeostazyjne	108
2. Anatomiczne podłoże regulacji psychicznej	110
Układ nerwowy podstawą najwyższej postaci równoważenia stosunku organizmu do środowiska	110
Schemat wiązania organizmu ze środowiskiem	111
Neuron elementem morfologicznym układu nerwowego	112
Impuls nerwowy	113
Synaptyczne połączenia neuronów	117
Drogi nerwowe	120
Ośrodkowy układ nerwowy	121
3. Psychika odruchową działalnością układu nerwowego	131
Odruch i łuk odruchowy	131
Wielopiętrowość odruchów	134
Czynność odruchowa i wydzielanie dokrewne	136
Odruchy bezwarunkowe i warunkowe	137
Mechanizm powstawania odruchów warunkowych	139
Znaczenie odruchów warunkowych	144

Czasowy charakter odruchów warunkowych	145
Wpływ odruchów warunkowych na bezwarunkowe	146
Systematyka odruchów bezwarunkowych	146
Geneza odruchów bezwarunkowych	148
Odruchy wielostopniowe	149
Nawarstwianie się łuków odruchowych	150
Początkowa generalizacja odruchów warunkowych	150
Zasada nerwizmu	151
Psychika działalnością układu nerwowego	153
Obiektywno-subiektywny charakter psychiki	155
Odruchowy charakter psychiki	158
4. Zależność psychiki od warunków życia	160
Ciągła zmienność środowiska podstawą rozwoju istot żywych	160
Od pobudliwości do układu nerwowego	161
Siatkowy układ nerwowy	162
Zwojowy układ nerwowy	164
Wędrówka zwojów ku przodowi	165
Cewkowy układ nerwowy	166
Bogactwo psychiki a proporcje mózgo-rdzeniowe	169
Zróżnicowanie wśród <i>Naczelných (Primates)</i>	170
Wielka rola oczu i rąk w rozwoju <i>Naczelných</i>	172
Od <i>Pithecanthropusa</i> do człowieka współczesnego	175
Rola pracy w rozwoju psychicznym człowieka	177
Rola mowy w rozwoju psychicznym człowieka	178
Znaczenie znajomości prehistorii człowieka	179

Część czwarta

AKTYWNOŚĆ OSOBNIKA
I JEJ ŹRÓDŁA

1. Aktywność osobnika	183
Aktywność osobnika wyższą formą życia	183
Dwa rodzaje aktywności	184
Struktura aktywności	185
Struktura aktywności i jej mechanizmy na różnych szczeblach rozwoju	186
Poznanie i działanie	187
Psychiczny charakter ruchów	190
Diagram aktywności lub aktogram	191
2. Źródła aktywności	195
Zagadnienie źródeł aktywności w psychologii współczesnej	195
Autogenne teorie źródeł aktywności	197
Heterogenne teorie źródeł aktywności	202
Fundamentalne pojęcie potrzeby	209
Potrzeba i popęd	214
Rodzaje potrzeb	217
Wzajemne stosunki potrzeb	226
Siła potrzeb i jej mierzenie	229

Część piąta

ORIENTACJA W ŚWIECIE
I JEGO POZNAWANIE

1. Urządzenia i mechanizmy orientacyjno-poznawcze	235
Aktywne ustosunkowanie do otoczenia podstawą życia	235
Wpływ energii bodźców na kształtowanie mechanizmów odzwierciedlania	236
Poziom odzwierciedlania	236
Różnice rozwojowe mechanizmów odzwierciedlania	237
Równoczesność różnicowania się receptorycznego i ośrodkowego	238
Analizatory	238
Lokalizacja czynności w korze mózgowej	239
Receptoryczno-ośrodkowa analiza bodźców podstawą odzwierciedlania	240
Odruch orientacyjny wyjściowym mechanizmem odzwierciedlania	241
Odruch orientacyjny i pogotowie energetyczne	245
Odruch orientacyjny i odruch badawczy	246
2. Wrażliwo-spostrzeniowe poznawanie świata	248
Wrażenia	248
Spostrzeżenia	248
Stosunek spostrzeżeń do wrażeń	249
Nowsze poglądy na spostrzeżenia	250
Klasyfikacja analizatorów ze względu na bodźce	251
Klasyfikacja analizatorów na podstawie anatomiczno-fizjologicznej	253
Biologiczna funkcja analizatorów	254
Odzwierciedlanie zmian w środowisku wewnątrzorganicznym	254
Odzwierciedlanie własnego położenia w przestrzeni	257
Odzwierciedlanie ruchów ciała i jego części	261
Odzwierciedlanie przedmiotów i zjawisk stykających się z powierzchnią ciała	263
Odzwierciedlanie chemicznych własności przedmiotów	267
Odzwierciedlanie odległych przedmiotów	270
Odzwierciedlanie chemicznych własności otoczenia i odległych przedmiotów	270
Wzrokowe odzwierciedlanie otoczenia	274
Odzwierciedlanie przestrzenności otoczenia	283
Odzwierciedlanie bryłowości przedmiotów	287
Charakterystyka widzenia przedmiotów	289
Wpływ doświadczenia na widzenie przedmiotów	293
Słuchowe odzwierciedlanie przedmiotów i zjawisk świata otaczającego	296
Odzwierciedlanie czasowego następstwa	303
Granice bezpośredniego odzwierciedlania	305
Analizator bólowy	307
Zmiany przystosowawcze analizatorów	308
Współdziałanie analizatorów	309
Adekwatność wrażeniowo-spostrzeniowego odzwierciedlania rzeczywistości	310
3. Myślowe odzwierciedlanie rzeczywistości	315
Uwagi historyczne	315
Co to jest myślenie?	316
Sytuacje, w których zachodzi myślenie, i rodzaje procesów myślowych	319

Metody badania myślenia	320
Rozwiązywanie zadań i istota myślenia	322
Myślenie sensoryczno-motoryczne i myślenie wyobraźniowo-pojęciowe	330
Wyobraźniowa reprezentacja przedmiotów	332
Pojęciowa reprezentacja przedmiotów	335
Wzajemny stosunek treści obrazowych i pojęciowych w myśleniu pośrednim	342
Podstawowe operacje myślowe	345
Przejmowanie poznania	347
Myślenie reproduktywne	350
Czynniki, od których zależy przebieg myślenia	353
Adekwatność myślowego odzwierciedlania rzeczywistości	359

Część szósta

ODZWIERCIEDLANIE STOSUNKU
DO RZECZYWISTOŚCI: EMOCJE

1. Ogólna charakterystyka i podział emocji	365
Emocjonalny komponent życia	365
Subiektywno-obiektywny charakter emocji	367
Powstawanie emocji i ich klasyfikacja	370
2. Fizjologiczne mechanizmy emocji i ich wyrazu	378
Teorie emocji	378
Struktura procesu emocjonalnego w świetle jego roli biologicznej	390
3. Badanie procesu emocjonalnego	400
Badanie sytuacji emocyjnej	400
Badanie zmian organicznych	403
Badanie zachowania się	412
4. Rozwój emocji i ich szczegółowa charakterystyka	413
Emocje zwierząt i emocje człowieka	413
Ontogenetyczny rozwój uczuć	419
Rola uczenia się w rozwoju emocji	421
Jakościowe zmiany w rozwoju emocji	423
Zasadnicze etapy w rozwoju emocji	423
Szczególna rola mowy w kształtowaniu uczuć	425
Mechanizmy rozwoju i różnicowanie emocji	426
Zagadnienie tzw. ruchów wyrazowych	427
Kontrowersje wokół interpretacji mimiki	429
Zachowanie się emocjonalne	432
Wzorce emocjonalnego zachowania się	435
Wzorce emocjonalne i doznanie emocji	439
Emocje ludzkie, czyli uczucia	440
Podział uczuć	440
Wzajemny związek uczuć	446
Uczucia a wzorce emocjonalnego zachowania się	447
Różnicowanie się emocji i uczuć	448

Czynniki determinujące przebieg procesów emocjonalnych	449
Kształtowanie uczuć	450
Dojrzałość uczuciowa	451
SKOROWIDZ NAZWISK	453
SKOROWIDZ RZECZOWY	459